

A DUTCHMAN NO LONGER KNOWS HIS OWN PAST, THE 'TVLIEGENT HART COLLECTION THEREFORE SEEMS TO HAVE BEEN HIDDEN IN THE MUZEEUM

Wilbert Weber

Zeeuws maritiem muZEEum Vlissingen
Nieuwendijk 15, 4381 BV Vlissingen, the Netherlands
E-mail: w.weber@muzeeum.nl

In 1729, construction of the 145 feet long return ship 'tVliegent Hart started on the wharf of the Dutch East Indian Company in Middelburg. The three-master had a large storage capacity but was equally suited for passenger transport. After a successful first journey the ship left the roadstead of Rammekens on 3 February 1735 for a second journey to Asia. There were 256 persons on board and the ship carried the necessary provisions for the journey as well as a load of goods previously ordered in Asia, including three chests with golden and silver coins.

Due to a combination of misunderstandings the ship ran aground shortly after its departure on shallows off the coast of Walcheren. The ship managed to break loose but after a grim struggle the ship disappeared beneath the waves. All persons on board died and the cargo disappeared under the surface of the sea. A human as well as a financial tragedy. After a few fruitless attempts to salvage the cargo in the years immediately following the disaster the wreck sank into oblivion.

In 1980, an English-Dutch diving team embarked on the search for this wreck under the responsibility of Rex Cowan and in collaboration with the Rijksmuseum in Amsterdam. At that time much was known about the goods ships brought back from the Far East. Examination of the loads transported to Asia was far less interesting. The 'tVliegent Hart was the first ship that offered the possibility to investigate this very aspect, especially because it had sunk so shortly after its departure. In spite of very difficult diving conditions large parts of the load were salvaged over the course of the last 30 years, including canned food, pipes, navigation instruments, tableware and ship components. In the mean time it has become possible to reconstruct daily life on board an 18th century East Indiaman. However, most attention was paid to the presence of three money chests holding 2000 golden ducates and 5000 silver reals as well as – very unique - smuggled money. Literature had suggested there was smuggled money on board and this was proved during the salvaging of the wreck. In short, the wreck of 'tVliegent Hart offers tragedy and adventure. Ample opportunities to attract visitors, one would say.

According to market research on behalf of the Dutch media in the mid eighties of the previous century the subjects 'maritime' and 'archaeology' were listed in the top ten of the most interesting subjects. It is consequently quite logical that the discovery of a ship of the Dutch East Indian Company is covered in great detail in Dutch media. Any find from such a ship, especially if it concerns money, hits the headlines. It also seems logical to expect that people in the Netherlands are also interested in an underwater archaeology museum. However, the opposite appears to be true. The National Maritime History Centre (NISA) does not really attract an impressive number of visitors.

We are faced with a remarkable contradiction in the Netherlands. The Netherlands have a rich maritime history but most people in the Netherlands are not aware of this due to the absence of national pride combined with an educational system in which history lessons are not considered

very important. A number of planks of a medieval ship may be considered very interesting by specialists but will not mean anything to the average Dutchman. A museum on a historical subtopic such as the story of an 18th-century ship of the Dutch East Indian Company is almost doomed to fail.

In 1890 a city museum opened its doors in Vlissingen. In view of the location of this city by the sea it was quite logical to expect that local fishermen who recovered objects from the Westerschelde would contact the museum. In this manner the museum has assembled an impressive collection of archaeological objects fished from the bottom of the sea over the past 115 years. From 1980 the museum has also been involved in the investigation of the wreck of the East Indiaman 'tVliegende Hart. From the mid-1990s this museum has supported the historical research for the salvaging of wrecks within the scope of the deepening of the Westerschelde. The eventual consequence is that half of the collection of this museum consists of objects originating from Zeeland wrecks and that the museum has in the mean time assembled the largest collection of objects from ships of the Dutch East Indian Company in the Netherlands.

This museum has specialised in the presentation of objects from wrecks. Regrettably, this did not have any effect on the number of visitors, which actually decreased significantly. In 2000 the city museum of Vlissingen had the opportunity to move to another site.

In view of the situation described above (extensive collection of maritime archaeological material but hardly any visitors considering that several generations in the Netherlands grow up without hardly any knowledge of the history of their country) it was decided to opt for a radically different way of presentation. In 2002 the renewed Zeeland museum muZEEum was opened to illustrate the link between Zeeland and the Sea. The central element of the museum is no longer the object but the attempt to have the people living in Zeeland see their own past, a history that is NOT taught at school; an attempt to renew the link with the sea, to stimulate people living in Zeeland to be proud of their past.

A very deliberate decision was made to no longer display the unique maritime archaeological collections separately but to have these collections act as aids in the story of the maritime history of Zeeland. The reactions of the visitors show that the objects do appeal to the visitors now that they are placed in a certain context. The muZEEum tells a story that is now unknown to or forgotten by entire generations. With a view to the emerging nationalist feeling this story appeals increasingly to the imagination in the Netherlands. The objects are hereby reduced to mere means, but functional means.

Conclusion

Each country deserves its own manner of museum presentation. The manner of presentation is determined by the way in which society looks at the past and can consequently not be adopted by another country. It is the result and an element of the society in question.

EEN NEDERLANDER KENT ZIJN EIGEN VERLEDEN NIET MEER, DE 'TVLIEGENT HART' COLLECTIE IS DAAROM SCHIJNBAAR VERSTOPT IN HET MUZEEUM

Wilbert Weber

Zeeuws maritiem muZEEum Vlissingen
Nieuwendijk 15, 4381 BV Vlissingen, Nederland
E-mail: w.weber@muzeeum.nl

In 1729 start op de VOC werf van Middelburg de bouw van het 145 voet (circa 40 meter) lange retourschip 'tVliegent Hart. Een driemaster met een grote ladingcapaciteit, maar ook geschikt voor het vervoer van passagiers. Na een succesvolle eerste reis vertrok het schip op 3 februari 1735 voor een tweede reis naar Azië vanaf de rede van Rammekens met aan boord 256 opvarenden, proviand voor de reis en een lading goederen, die eerder besteld was in Azië, waaronder drie kisten met gouden en zilveren munten.

Door een combinatie van misverstanden loopt het schip kort na zijn vertrek vast op een ondiepte voor de kust van Walcheren. Het schip komt nog los, maar na een verbeterde strijd verdwijnt het schip onder de golven. Alle opvarenden komen daarmee om en de lading verdwijnt onder de zeespiegel. Een menselijke, maar ook financiële ramp. Na enkele nauwelijks geslaagde pogingen in de jaren direct na deze ramp om alsnog goederen van het wrak te bergen, verdwijnt het wrak in de vergetelheid.

In 1980 start een Engels-Nederlands duikteam onder de verantwoordelijkheid van Rex Cowan en met medewerking van het Rijksmuseum in Amsterdam een zoektocht naar dit wrak. Tot dan is vooral veel bekend over de lading die de Oost-Indiëvaarder terug brachten uit het verre Oosten. Onderzoek naar wat de schepen meenamen naar Azië was veel minder interessant. Het 'tVliegent Hart' was het eerste schip dat de mogelijkheid bood om juist dit aspect te onderzoeken, vooral omdat het zo kort na vertrek was gezonken. Ondanks zeer lastige duikomstandigheden zijn in de afgelopen 30 jaar grote delen van de lading geborgen, waaronder ingeblikt voedsel, pijpen, navigatie-instrumenten, kommaliewant, onderdelen van het schip. Ondertussen kan een beeld gereconstrueerd worden van het leven aan boord van een 18e-eeuwse Oost-Indiëvaarder. De meeste aandacht kreeg echter de aanwezigheid van drie geldkisten met in totaal 2000 gouden dukaten en 5000 zilveren realen en daarnaast – heel uniek – smokkelgeld. Het bestaan van smokkelgeld werd vanuit de literatuur vermoed. Het bewijs werd geleverd tijdens de berging van dit wrak. Kortom het wrak van 'tVliegent Hart' biedt drama en avontuur. Mogelijkheden genoeg zou je zeggen om veel bezoekers te trekken.

Volgens een marktonderzoek voor Nederlandse media midden jaren tachtig stonden de onderwerpen 'maritiem' en 'archeologie' in de top tien van de meest interessante onderwerpen. Het is dan ook niet vreemd dat als er VOC-schepen worden ontdekt, de Nederlandse media er bovenop springen. Elke vondst uit een VOC schip, vooral als het om geld gaat, is voorpaginanieuws. Het ligt dan in de verwachting dat in Nederland ook interesse zou zijn voor een museum over onderwaterarcheologie. Het tegendeel blijkt de waarheid. Het Nationaal Scheepshistorisch centrum (NISA) trekt niet echt een indrukwekkend aantal bezoekers.

We hebben te maken met een verbazingwekkende contradictie in Nederland. Nederland heeft een rijke maritieme historie, maar de meeste Nederlanders weten dat niet. De oorzaak ligt in een combinatie van afwezigheid van een nationale trots en een onderwijssysteem waarbij het geschiedenisonderwijs niet hoog staat aangeschreven. Een aantal planken van een

middeleeuws schip, hoe interessant voor de specialist dat dan ook mag zijn, zegt de gemiddelde Nederlander helemaal niets. Een museum over een historisch deelontwerp, zoals het verhaal over een 18e-eeuws VOC schip, is bijna gedoemd te mislukken.

In 1890 is in Vlissingen een stedelijk museum opgericht. Door de ligging van deze stad aan zee was het logisch dat lokale vissers met vondsten uit de Westerschelde aanklopten bij dit museum. Hierdoor is in de afgelopen 115 jaar een bijzondere collectie aan archeologische voorwerpen opgevest van de zeebodem ontstaan. Vanaf 1980 is dit museum ook betrokken bij het onderzoek naar het wrak van de Oost-Indiëvaarder 'vliegende Hart'. Vanaf het midden van de jaren negentig van de vorige eeuw heeft dit museum het historisch onderzoek voor de wrakkenberging in het kader van de uitdieping van de Westerschelde begeleid, met als uiteindelijk resultaat dat de collectie van dit museum voor de helft bestaat uit voorwerpen afkomstig van een Zeeuws wrak, ondertussen de grootste VOC-collectie in Nederland.

Dit museum heeft zich gespecialiseerd in het presenteren van voorwerpen uit wrakken. Helaas had dit geen effect op het aantal bezoekers. Dit nam juist schrikbarend af. In 2000 kreeg het stedelijk museum Vlissingen de kans te verhuizen naar een andere huisvesting.

Met de hierboven geschetste situatie (een uitgebreide collectie met zeearcheologisch materiaal maar nauwelijks bezoekers, wetende dat er in Nederland generaties opgroeien die nauwelijks weet hebben van de geschiedenis van het eigen land) is gekozen voor een radicaal andere manier van presenteren. In 2002 werd het vernieuwde Zeeuws maritiem muZEEum geopend met als doel om de relatie van de Zeeuw met de ZEE te tonen. Niet het voorwerp staat meer centraal, maar een poging om de Zeeuwen hun eigen verleden te laten zien. Een geschiedenis die ze NIET mee krijgen via het onderwijs. Een poging om de band met de zee te herstellen, om de Zeeuw weer trots te laten zijn op zijn eigen verleden.

Heel bewust is gekozen om de unieke zeearcheologische collecties niet meer apart te tonen, maar een hulpmiddel te laten zijn van een Zeeuws maritiem geschiedenisverhaal. Aan de reactie van de bezoekers merken wij dat - nu de voorwerpen in een context zijn geplaatst - de objecten wel aanspreken. Het muZEEum vertelt een geschiedenis die tegenwoordig bij hele generaties onbekend is of vergeten. Een geschiedenis die, met een opkomend nationalistisch gevoel, in Nederland steeds meer tot de verbeelding spreekt. De voorwerpen zijn hierbij gereduceerd tot een middel, maar daardoor functioneel.

CONCLUSIE

Elk land verdient zijn eigen manier van museumpresentatie. De manier van presenteren wordt bepaald door hoe de samenleving naar het verleden kijkt en kan dus niet vertaald worden naar een ander land. Het is het resultaat en een onderdeel van de eigen samenleving.